

بررسی معیارهای همسرگزینی از دیدگاه دو گروه دانشجویان دختر و پسر دانشکده علوم پزشکی جهرم ۱۳۸۰

نویسندگان: لیلا مصلی نژاد^۱، محمد حسین کارگر^۲

چکیده:

از دواج یک پدیده اجتماعی و نیاز و خواست طبیعی زن و مرد است و همه مکاتب سالم در جوامع بشری به ویژه مکتب آسمانی نظام دین اسلام بر آن صحنه نهاده و پیروان خود را به ازدواج دعوت و ترغیب کرده است. نظر به اینکه درصد قابل توجهی از جمعیت کشور ما را جوانان تشکیل می دهند. سلامتی این قشر اهمیت خاصی برخوردار است و این امر حاصل نمی شود مگر اینکه برنامه های اساسی در جهت هدایت و رفع نیازهای واقعی آنها به خصوص در زمینه ازدواج اجرا گردد.

پرسشنامه چند قسمتی حاوی اطلاعات ضروری زیست شناختی، روانشناختی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت نمونه گیری از طریق تصادفی طبقه ای بوده و در جهت آنالیز آن از نرم افزار SPSS استفاده گردیده است.

نتایج پژوهش نشان داد که بین معیارهای همسرگزینی در دختر و پسر از دیدگاههای مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد ($P < 0.05$). پسران معیارهای زیست شناختی نظیر (سلامت جسم - وضعیت ظاهری جذابیت فرد مورد نظر) را با اهمیت تلقی کرده در حالیکه دختران معیارهای روان شناختی و اجتماعی شامل (برخورد، رفتارهای اجتماعی، قدرت تصمیم گیری فرد مقابل، سطح تحصیلات، اشتراک مذهب و فرهنگ) را در انتخاب همسر با اهمیت دانسته اند. نتیجه گیری: ضرورت دارد که کلیه دست اندرکاران امور آموزشی و مشاوره با در نظر گرفتن دیدگاههای دو گروه در انتخاب و همسرگزینی بر مبنای صحیح به این امر مهم اقدام نمایند.

کلید واژه ها: ازدواج - معیارها - نقطه نظرات دانشجویان

مقدمه:

همسریکی از مهمترین تصمیم ها در طول زندگی ماست و در حقیقت همه هیجانها، تولید مثل، تربیت نسل آینده، درآمد مسئولیت تامین نیازها و چالشهای آینده زندگی ما به آن بستگی دارد... (۷)

در قرآن مجید سوره روم (آیه ۲۱) انس و آرامش خانوداگی و فردی به عنوان ثمره ازدواج معرفی شده است و این موضوع به مراتب فراتر از تامین نیازهای جنسی است و بر اساس آیه فوق

از دواج یک پدیده اجتماعی است ضمن اینکه پاسخی به نیازها و سائقه های فطری انسان نیز می باشد. نهادی دیرباز و پایدار که پابندگی گروه و زندگانی کمی و کیفی نسلهای متوالی به آن بستگی دارد. ازدواج یک نیاز و خواست طبیعی زن و مرد است و همه مکاتب سالم در جوامع بشری به ویژه مکتب آسمانی و خاصه دین مبین اسلام بر آن صحنه نهاده و پیروان خود را به ازدواج دعوت و ترغیب کرده است. بدون تردید انتخاب

۱- عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی جهرم، کارشناس ارشد آموزش بهداشت روان
۲- عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی جهرم، کارشناس ارشد جرم شناسی

همسر لازم است تا افراد، دقت و حساسیت کافی را در این امر مهم بکار بندند و جوانان نیز با مشورت، همفکری و استفاده از نظرات صاحب نظران امر که از تجربه و پختگی لازم برخوردارند به انتخاب عقلانی دست بزنند تا جوان با آرامش و اطمینان بیشتر به این امر مهم اقدام نمایند.

متد و روشها:

در پژوهش حاضر که با عنوان بررسی معیارهای ازدواج به صورت مقطعی دیدگاه دانشجویان دختر و پسر را نسبت به معیارهای همسرگزینی مورد مقایسه قرار داده است. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان علوم پزشکی جهرم در دو رشته پزشکی و پرستاری شاغل به تحصیل تشکیل داده اند. تعداد نمونه

زندگی خانوادگی بر دو پایه نیرومند مودت و رحمت استوار گشته است)

روانشناسان و صاحب نظران امور خانواده نظرات مختلفی را در زمینه اهداف ازدواج بیان نموده اند از جمله صافی، اهداف ازدواج را ۱- پاسخ به ندای غریزه و فطرت ۲- ایجاد کانون آرامش برای همسر، داشتن فرزند و تربیت کودکان و نوجوانان صالح ۳- حفظ عفت و پاکدامنی ۴- محبت و دوستی و عشق ۵- اجرای سنت رسول (ص) و تامین سلامت جسمی و روان در برقراری تعادل در وجود آدمی و کمک به تکامل و رشد یکدیگر می داند. افراد مجرد، زنان بیوه و کسانی که متارکه کرده اند در مقایسه با اشخاص متأهل بیشتر دچار مرگ و میرهای زودرس می شوند و این موضوع در مورد کلیه ملل و در تمام ساختارهای اجتماعی

مقایسه معیارهای همسرگزینی در دو گروه دانشجویان دختر و پسر بر حسب زیبایی ظاهری فرد

جمع درصد	جمع فراوانی	کم	فرقی ندارد	زیاد	زیبایی ظاهری	
					خود	جنس
۴۰/۸	۴۲	۲	۶	۲۳	مذکر	
۵۹/۲	۶۱	۱۶	۲۰	۲۵	مونث	
۱۰۰	۱۰۲	۱۹	۲۶	۵۸	فراوانی	
		۱۸/۴	۲۵/۲	۵۶/۳	درصد	

$X^2=14/52$ $df:2$ $P: .0007$

صادق است. این اظهار نظرها دلالت بر آن دارد که ازدواج و تاهل اثر مهمی بر وضع روان و سبک زندگی انسان دارد و افراد متأهل در مقایسه با افراد مجرد از تعادل روانی بالاتری برخوردارند (۳).

یکی از مشکلاتی

که بر سر جوانان بر مساله ازدواج قرار دارد مشکل در انتخاب همسر است یعنی دختر و پسر نمی دانند چه کسی را با چه معیار، صفات و خصوصیات به عنوان همسر خود انتخاب کنند. این مشکل حقیقی و واقعی است و ساختگی و کاذب نمی باشد. اگر در این موضوع به اندازه کافی دقت نشود مشکلات فراوانی برای زندگی آینده شان بوجود می آورد که بعضا غیر قابل علاج و جبران است (۸).

بنا بر اعتقاد صاحب نظران علوم اجتماعی یکی از درناکترین مشکلات اجتماعی قابل بحث در جامعه ما پدیده شوم طلاق است و موارد متعددی از آن به علت عدم شناخت و تعمق کافی افراد در امر انتخاب همسر است (۵). لذا با توجه به اهمیت امر مقدس ازدواج و لزوم دقت در امر گزینش و انتخاب

مورد پژوهش را ۱۰۵ نفر از دانشجویان (۵۰ نفر از هر جنس) به تفکیک دو رشته پرستاری و پزشکی تشکیل داده اند روش نمونه گیری در این مطالعه به صورت تصادفی، طبقه ای و از نوع نسبی بوده است. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه چند قسمتی مشتمل بر اطلاعات فردی، ویژگیهای زیست شناختی، روان شناختی و اجتماعی بوده و بر اساس مقیاس پنج نقطه ای لیکرت (کاملا موافق تا کاملاً مخالف) تنظیم شده است.

آزمونهای بکاررفته در تحلیل پژوهش شامل آزمونهای توصیفی، آزمون مجذور کای و مقایسه میانگین ها بوده است. تجزیه و تحلیل داده ها توسط نرم افزار SPSS صورت گرفته

است.

روانی در خانواده همسر معیار با اهمیتی بوده و اکثریت به علاقه و عشق طرفین و شناخت آنها نسبت به یکدیگر تاکید کرده اند. ۳۹٪ افراد تاثیر نظرات خانواده بر معیارهای انتخابی خود را موثر و بقیه افراد نظر خانواده را در ارتباط با معیارهای انتخابی خود جهت همسرگزینی کم‌رنگ توصیف کرده اند.

آزمونهای آماری تفاوت معنی داری را با $P < 0/05$ از نقطه نظر مقایسه دیدگاههای دختر و پسر از بعد روانشناختی نشان داده موید این مطلب است که دختران به قدرت تصمیم گیری بررسی نمره میانگین بدست آمده از نمونه های مورد پژوهش بر اساس معیارهای زیست شناختی

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مذکر	۴۳	۱/۳۸۱۸	۰/۳۷۴
مونث	۶۲	۱/۶۸۱۵	۰/۴۵۱

T = - ۳,۵۹

P : .۰۰۱

همسر خود بیشتر از پسران اهمیت داده اند. (جدول ۳).

همچنین ارتباط معنی داری نیز از نظر آماری در مقایسه این نظرات بدست آمده و نشانگر اهمیت بیشتر این معیارها در دختران می باشد. (جدول ۴)

در بین معیارهای اجتماعی اکثریت افراد سطح تحصیلات فرد مقابل خود را از معیارهای با اهمیت دانسته و آزمونها نیز تفاوت معنی داری را با $P < 0/05$ در مقایسه این نظرات نشان داده است. اکثریت افراد با ۳۳٪، سطح اقتصادی و مالی را در انتخاب همسر خود دخیل ندانسته و به اشتراک مذهب معتقد بوده اند. همچنین دختران بیشتر از پسران به اشتراک فرهنگ و زبان در انتخاب خود تاکید کرده اند. $(p = 0/04)$

آزمونهای تحلیلی مقایسه میانگین نمرات دختر و پسر از بعد در معیارهای اجتماعی با $P < 0/05$ موید این مطلب است که دختران بیشتر از پسران به این معیار اهمیت داده و مهم کرده اند. (جدول ۵)

بحث

قال رسول... : من احب یلقی... ظاهرا فلیستعفف بزوجه رسول اکرم (ص) فرموده است که : کسی که دوست دارد

نتایج:

یافته های پژوهش نشان می دهد که اکثریت افراد شرکت کننده در رده سنی بین ۲۵-۲۰ سال بوده اند بنابراین بیشتر افراد در سنین ازدواج و همسرگزینی به سر می برند. از افراد مورد پژوهش ۵۹٪ مونث و ۴۱٪ مذکر بوده اند، ۷۶ درصد متاهل و ۹۵ درصد بقیه افراد مجرد تشکیل داده اند.

در بررسی معیارهای زیست

شناختی (زیبایی ظاهری، جذابیت ظاهری، تناسب اندام، رنگ چهره و غیره) اکثریت افراد سلامت جسمی فرد مورد نظر را به عنوان معیار با اهمیتی قلمداد کرده و در انتخاب

شریک آینده خود موثر دانسته اند و به جذابیت ظاهری فرد که شامل (قد، چاقی و لاغری، رنگ پوست و مو) بوده است اهمیت داده اند. از نظر یافته های آماری با $P < 0/05$ پسران بیشتر از دختران این معیار را با اهمیت دانسته و در انتخاب همسر آینده خود مد نظر قرار داده اند. (جدول شماره ۱)

از دیگر معیارهای زیست شناختی، اکثریت افراد با ۳۳/۳ درصد مخالف همسن بودن طرفین بوده و بیشتر افراد با ۶۷۹ درصد اختلاف سنی بین ۵-۳ سال را مناسب دانسته اند.

آزمونهای آماری تفاوت معنی داری را با $P < 0/05$ از نقطه نظر مقایسه دیدگاههای دختر و پسر در معیارهای زیست شناختی نشان داده و معرف این مطلب است که پسران بیشتر از دختران به معیارهای زیستی اهمیت می دهند. (جدول ۲)

از بین معیارهای روانشناختی شامل (تناسب رفتار، قدرت تصمیم گیری، انعطاف پذیری فرد مقابل، میزان پذیرش نظرات دیگران و...) اکثریت افراد با ۴۴/۸ درصد قدرت تصمیم گیری همسر را به عنوان یک معیار مهم در انتخاب خود قلمداد کرده اند. بیشتر افراد معتقدند که قدرت سازش طرف مقابلشان در برابر مشکلات به عنوان یک معیار انتخابی مهم بوده و ۴۷۹٪ انعطاف پذیری فرد در تصمیم گیری و پذیرش نظرات دیگران را درصد بالایی تاکید کرده اند. در اکثریت افراد، نداشتن اختلافات

(۲۴-۲۰) بوده است. ملاکهای انتخاب همسر را پسران به ترتیب ایمان، وفاداری، زیبایی، فداکاری و در دختران مسئولیت پذیری، ایمان وفاداری، فداکاری ذکر کرده اند و از عوامل موثر در ازدواج پسران به تفاهم اخلاقی، پابندی به اصول اعتقادی، اصالت خانوادگی، زیبایی، تحصیلات و توافق فکری و در گروه دختران پابندی به اصول اعتقادی، تفاهم اخلاقی، اصالت، تحصیلات، شخصیت اجتماعی و توافق فکری اشاره شده است که تحقیق

مقایسه معیارهای همسرگزینی در دو گروه دختر و پسر بر حسب قدرت تصمیم گیری فرد مورد نظر

قدرت تصمیم گیری جنس	زیاد	فرقی ندارد	کم	جمع	
				جمع فراوانی	جمع درصد
مذکر	۳۰	۴	۷	۴۱	۴۲/۷
مونث	۵۱	۲	۱	۵۵	۵۷/۳
جمع فراوانی	۸۱	۷	۸	۹۶	
جمع درصد	۸۴/۴	۷/۳	۸/۳		۱۰۰

$X^2 = ۸/۲$

DF: ۲

P: .۰۱

فوق نیز موید این مسئله است که دختران به معیارهای اجتماعی و روان شناختی و پسران معیارهای زیستی بیشتر اهمیت می دهند. (۷)

در تخمین مشابهی که در سال ۱۳۷۴ توسط دکتر اصغری در دانشگاه تربیت معلم انجام گرفت ملاکهای انتخاب پسران به ترتیب (زیبایی، درک و فهم، تحصیلات و اخلاق) و در گروه دختران تحصیلات، اخلاق اعتقادات دینی و زیبایی) بوده است. یافته های دیگر پژوهش نیز موید این مسئله بود که پسران به معیارهای زیبایی، جذابیت ظاهری و سپس معیارهای اجتماعی بیشتر اهمیت می دهند، در حالی که دختران نظر به حساسیت عاطفی در انتخاب خود معیارهای روانی و اجتماعی را مورد تاکید قرار داده اند که یافته های فوق با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد (۴).

نتایج مطالعه دیگری که توسط فین گلد در سال ۱۹۹۰ بر روی دانشجویان آمریکایی صورت گرفت نشان داد که دانشجویان پسر زیبایی و جذابیت فیزیکی همسر را ضروری ترین ویژگی برای انتخاب همسر ایده آل خود دانسته اند. (۱۰)

همچنین شیفر و کیت ۱ در پژوهشی که در سال ۱۹۹۰ در

پاک و طاهر به لقاء الهی نائل شود باید با انتخاب همسر قانونی موجبات عفت و پاکی خود را فراهم آورد.

انسان نمی تواند تنها زندگی کند و به ناچار باید همسری انتخاب نماید تا انیس و مونس آنان باشد پیر واضح است که انس و الفت بایک فرد تا پایان عمر کار سهل و آسانی نمی باشد و انتخاب همدم و مونس شایسته کاری بس سخت و دشوار است متأسفانه نوع ازدواجهایی که در جامعه ماصورت می گیرد در بیشتر موارد از معیارهای اصیل و استوار پیوند ازدواج برخوردار نمی باشد. بلکه نوعاً بر اساس ذوق و شوق و التهاب جوانی افراد ازدواج انجام می شود. لذا پس از گذشت مدتی بس کوتاه نفرت و بیزاری جای خود را به صفا و صمیمت داده و در نتیجه زندگی تلخ و ناگوار می گردد.

با توجه به اهمیت و قداست ازدواج

در جامعه اسلامی ما انجام تحقیقات در این

زمینه از اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا نظر خواهی از دانشجویان جوان دانشگاه ها که سرمایه های اصلی و کارگزاران جامعه فردامی باشند می تواند چشم انداز تازه ای در زمینه نگرش آنان نسبت به ازدواج، مسائل و مشکلات و راه های عملی تر درباره این مهم پیش روی ما بگشاید (۵ و ۶)

نتایج پژوهش نشان داد که بین معیارهای همسرگزینی در دختر و پسر از دیدگاههای مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد. پسران معیارهای زیست شناختی نظیر (سلامت جسم، وضعیت ظاهری جذابیت فرد مورد نظر) را با اهمیت تلقی کرده در حالیکه دختران معیارهای روان شناختی و اجتماعی شامل (برخورد، رفتارهای اجتماعی، قدرت تصمیم گیری فرد مقابل، سطح تحصیلات، اشتراک مذهب و فرهنگ) را در انتخاب همسر با اهمیت دانسته اند.

در زمینه ازدواج و انتخاب همسر پژوهشهای متعددی صورت گرفته که نتایج آنها در برخی موارد با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. در تحقیقی که در دانشگاه علوم پزشکی ایران (۱۳۷۴) پیرامون معیارهای انتخاب همسر انجام شد. میانگین سن پیشنهادی برای آقایان (۲۸-۲۴) و در مورد خانمها

معیارهای ازدواج در دانشکده علوم پزشکی اصفهان انجام داده اند، ۲۰۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر را با استفاده از پرسشنامه چند قسمتی مورد بررسی و مقایسه قرار گرفتند یافته های

جدول شماره (۴)

بررسی و مقایسه میانگین نمره افراد مورد پژوهش بر حسب معیارهای روانشناختی

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مذکر	۴۳	۱/۳۰۶۲	۰/۲۶۵
مونث	۶۲	۱/۱۷۳۶	۰/۲۰۱

T= ۲/۷۷ P: ...۴

پژوهش نشاندهنده تفاوت دیدگاههای دو جنس در مورد معیارهای ازدواج بوده و مویید این مطلب که دانشجویان پسر معیارهای جسمی و ظاهری و زیستی و دختران معیارهای روانی و اجتماعی را در انتخاب همسر خود مورد تاکید قرار می دهند. در مطالعه حاضر نیز اکثر دانشجویان به معیارهای فوق الذکر اشاره کرده و آنرا با اهمیت قلمداد کرده اند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که دیدگاههای دختر و پسر از نقطه نظرات مختلف و در ابعاد مختلف زیستی، روانی و اجتماعی با یکدیگر متفاوت است و فرضیه پژوهش نیز مورد تایید قرار می گیرد. (۹)

آمریکا انجام داده اند به این نکته اشاره کرده اند که عواملی نظیر قد و چاقی و لاغری افراد می تواند در جذابیت و روابط بین فردی آنها موثر باشد و این عوامل بخصوص در روابط بین زن و شوهری می تواند نقش موثری داشته باشد. (۱۳)

در پژوهش دیگری که هالیهان ۲ و همکارانش در آمریکا انجام داده اند به این نتیجه رسیدند که توانایی تصمیم گیری در زوجهای راضی و خوشبخت به هنگام مواجهه با مشکلات زندگی در مقایسه با زوجهای ناراضی از کیفیت بالاتری برخوردار است. (۱۱)

و با توجه به اینکه در فرهنگ ما ارزشهای اجتماعی و مذهبی مشترک بین طرفین یکی از معیارهای اجتماعی مهم می باشد در این رابطه مطالعه ای توسط ناگوشی ۱ و همکارانش در سال ۱۹۹۰ در آمریکا

صورت گرفت و نتایج مطالعه نشان داد که فرهنگ و زبان مشترک در تعاملات بین فردی به ویژه روابط بین زن و شوهر تاثیر بسزایی دارد. (۱۲)

در تحقیق دیگری که یزدانی و همکاران جهت بررسی

منابع

۶- کمالی، سیدعلی، قرآن و مقام زن، انتشارات اسوه، ۱۳۷۴، صفحه ۳۰
 ۷- نوابی نژاد، شکوه مشاوره و خانواده درمانی، انتشارات سازمان انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۷۹، صفحه ۲۳.
 ۸- مظاهری جوانان و انتخاب همسر، انتشارات پارسیان، ۱۳۷۹، صفحه ۲۹.
 ۹- یزدانی، محسن و همکاران، بررسی مقایسه ای معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان پسر و دختر دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان شماره ۷، زمستان ۱۳۷۶.

۱- احمدی، علی اصغر، تحلیلی بر روابط دختر و پسر در ایران، چاپ پنجم، انتشارات سازمان انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۷۸.
 ۲- صافی، احمد، خانواده متعادل و ظایف و نحوه رفتار همسران با یکدیگر، انتشارات اولیاء و مربیان چاپ چهارم، ۱۳۷۶، صفحه ۱۸.
 ۳- لیاقت، غلامعلی، خانواده و تندرستی، فصل نامه بهداشت جهان، مرکز نشر دانشگاهی، پاییز ۱۳۷۳.
 ۴- قران مجید
 ۵- قائمی، علی، نظام حیات خانواده در اسلام، انتشارات اولیا و مربیان، چاپ هفتم، تابستان ۱۳۷۸، صفحه ۶۵.

of social psychology". 1990, vol 130. (1), PP: 89-102.

12- Nagoshi , craig , etal; "Assortative matching for cultural identification as indicated by language use. Behavior Genetics" 1990, vol 20/No 1 , PP: 23-31.

13- Schafer. Robert & Keith , patm; "matching by weight in married couples the journal of social psychology." 1990, vol. 130 (5) , PP: 657- 664.

10- Feingold. Alan gender, "differences in effects of physical Attractiveness on romantic attraction" Journal of personality and social psychology . 1990, vol 59, No 5 ,PP: 987-9.

11- Houlihan. Margaret, etal "Decision making of satisfied and dissatisfied married couples, the journal